עין משפט
נר מצוה

יט א מיי' פ"ה מהלכות סנהדרין הלכה ג והלכה י:

כ ב מיי' פ"ב מהלכות סנהדרין הלכה י סמג עשין לז טוש"ע ח"מ סימן ג סעיף ב:

כא ג מיי' שם פ"ה הלכה ח סמג שם טוש"ע שם סעיף א:

כב ד מיי' פ"ע מהלכ' עדות הלכה א סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סימן ל סעיף א:

◆

רבינו חננאל

ומקשינן חבלות דגופו לחבלות דממונו וקסבר עירוב פרשיות כתוב כאן ואפילו הלואות דכתיב בהו אם כסף תלוה את עמי וגו' וכיוצא בהן כל מה שכתוב בפרשת ואלה המשפטים מעורבין הן. וכי כתיב אלהים אכולהו כתיבי אפילו הודאות והלואות צריכין ג' מומחין מיהו אקילו רבנן בהודאות והלואות דלא לבעו מומחין משום דר' חנינא דאמר דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה

ואין בית דין שקול מוסיפין עליהם עוד אחד הרי כאן עשרים ושלשה וכמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין [א]מאה ועשרים רבי נחמיה אומר מאתים ושלשים כנגד שרי עשרות: **גמ'** אטו גזילות וחבלות לאו דיני ממונות נינהו אמר רבי אבהו מה הן קתני מה הן דיני ממונות גזילות וחבלות אבל הודאות והלואות לא וצריכא דאי תנא דיני ממונות הוה אמינא דאפי' הודאות והלואות תנא גזילות וחבלות ואי תנא גזילות וחבלות ולא קתני דיני ממונות הוה אמינא הוא הדין דאפילו הודאות והלואות והאי דקתני גזילות וחבלות משום דעיקר ג' דכתיבי בגזילות וחבלות כתיבי גזילות דכתיב [1]ונקרב בעל הבית אל האלהים חבלות מה לי חבל בגופו מה לי חבל בממונו תנא מה הן דיני ממונות גזילות וחבלות אבל הודאות והלואות לא ולמאי אילימא דלא בעינן שלשה [א]והאמר רבי אבהו [ב]שנים שדנו דיני ממונות לדברי הכל אין דיניהם דין אלא [ג]דלא בעינן מומחין מאי קסבר אי קסבר [ד]עירוב פרשיות כתוב כאן ליבעי נמי מומחין ואי קסבר אין עירוב פרשיות כתוב כאן שלשה למה לי לעולם קסבר עירוב פרשיות כתוב כאן ובדין הוא דליבעי נמי מומחין והאי דלא בעינן מומחין משום דרבי חנינא דאמר רבי חנינא [ה]דבר תורה [ו]אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה

שנאמר

מה לי חבל בגופו מה לי חבל בממונו. ממונו ה"ל למנקט ברישא שכן דרך בכל מקום בלשון מה לי להקדים הפשוט כדאשכחן בהמפקיד (ב"מ דף לו:) מלאך המות מה לי הכא מה לי התם וכן ו)מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא ובאיזהו נשך (שם דף סג.) השתא דאמר רבי ינאי מה לי הן מה לי דמיהן מה לי דמיהן מה לי הן נמי אמרינן וי"ל דחבלא שייכא בגוף טפי ופסיקא לכך נקט ברישא חבל בגופו:

דברי הכל אין דיניהן דין. לרבי אבהו אדרבי אבהו פריך דשמואל ושאר אמוראי סברי דיניהן דין וא"ת היכי קאמר ד"ה הא איכא ברייתא דרמי בר חמא בהגוזל קמא (ב"ק דף קו.) דאמר ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת דלית ליה עירוב פרשיות ומאן דלית ליה עירוב פרשיות לא בעי שלשה כדמוכח בשמעתין וי"ל דרבי אבהו לא חשיב לה להא ברייתא דלא מתניא בי ר' חייא ור' אושעיא וע"ק דרבי יוחנן אית ליה בהגוזל (שם:) דרמי בר חמא ובירושל' דריש מכילתין אמרינן רבי יוחנן וריש לקיש אמרי תרווייהו שנים שדנו אין דיניהם דין ובהחולץ (יבמות דף מו:) נמי קאמר רבי יוחנן גר צריך שלשה משפט כתיב ביה וי"ל דאפי' מאן דלית ליה אין עירוב פרשיות כתוב כאן בעי שלשה משום דכתיב (ויקרא כד) משפט אחד יהיה לכם והאי דקאמר הכא מאי קסבר כו' ה"ק אי קא סבר אין עירוב פרשיות כתוב כאן ולכך לא בעינן מומחין דלא דריש משפט אחד להשוות הודאות והלואות לגזילות וחבלות שלשה מנא ליה וכי קאמר לעולם קסבר עירוב פרשיות כתוב כאן ובדין הוא דבעי מומחין כו' המ"ל דאפי' אין עירוב פרשיות כתוב כאן בדין הוא דליבעו ג' מומחין ממשפט אחד אלא שאינו רוצה לחזור מדברי המקשה דקאמר אי אין עירוב פרשיות כתוב כאן לא שמעינן ג' ומומחין ממשפט אחד וא"ת כי היכי דילפינן דרישה וחקירה ממשפט אחד נילף נמי לענין ג' ומומחין אפי' מאן דלית ליה עירוב פרשיות וי"ל דמשפט אחד להשוות דיני ממונות לדיני נפשות קאתי ולא להשוות דיני ממונות אהדדי דאקרא דלעיל קאי דכתיב (שם) מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת וכתיב בתריה משפט אחד וגו' ותדע דלקמן (דף ח.) בעי גזירה שוה דהיטב היטב ולא ילפינן דיני נפשות מהדדי לענין דרישה וחקירה מדכתב משפט אחד ומיהו ע"כ אין ראיה משם דא"כ תיקשה לרמי בר חמא אליבא דרבי אבהו ולרבי יוחנן דאית להו משפט אחד אפי' להשוות דיני ממונות אהדדי אלא איצטריך היטב מטעם דלקמן דליכתביניהו רחמנא בחדא וא"ת אכתי לענין מומחין מיהא נילף דיני ממונות מדיני נפשות כמו לענין דרישה וחקירה וי"ל מדכתב רחמנא מומחין גבי גזילות ש"מ דלגבי הכי לא ילפינן דיני ממונות מדיני נפשות אבל קשה למאן דאית ליה עירוב פרשיות מומחין דכתב רחמנא גבי דיני ממונות למ"ל ושמא לענין מומחין אין ללמוד דיני ממונות מדיני נפשות כיון דסגי בשלשה ול"ע כל הנך מילי דחשיב לקמן בפ' אחד דיני ממונות (דף לב.) מה בין דיני ממונות לדיני נפשות אמאי לא משווינן להו ממשפט אחד יהיה לכם ח): **אי** קסבר עירוב פרשיות כתוב כאן ליבעי נמי מומחין. מפורש בהגוזל קמא (ב"ק דף קו.):

ליבעי נמי מומחין. תימה דמשמע הכא דממעטינן הדיוטות מדכתיב אלהים ובפרק המגרש (גיטין דף פח:) ממעט להו מדכתיב לפניהם ולא לפני עכו"ם ולא לפני הדיוטות וי"ל דהתם ממעטינן מלפניהם משום דלפניהם קאי אאלהים דהכא כלומר לפני הדיינין המפורשין במקום אחר ומיהו בגיטין ט)(שם) פירש בקונטרס משום דקאי אשבעים זקנים הכתובים בסוף פרשת משפטים שעלו עמו להר כו' שהן סנהדרין ונראה לפרש דבגיטין לענין מילי דכפייה איירי דאהכי מייתי לה דאביי אשכח לרב יוסף דהוה יתיב וקא מעשה אגיטין אמר ליה והאנן הדיוטות אנן אבל אלהים לאו אמילי דעשוי איירי אלא בדין בעלמא והא דמשמע ליה מילי דעשוי מלפניהם משום דדרשינן לקמן (דף ז.) מאשר תשים אלו כלי הדיינין דשייך בהן שימה:

שנאמר

ואין ביה דין שקול. אין עושין ב"ד זוגות שאם יחלקו לחצאין הוי להו פלגא ופלגא ולא משכחת לה הטייתך לטובה ע"פ אחד הלכך מוסיפין עליהן עוד אחד. ובגמרא (דף יז.) פריך כיון דאין ב"ד שקול ומצרכת עשרים ושלשה הטייה לרעה על פי שנים לא משכחת לה: **מאה ועשרים.** בגמ' (שם) מפרש כנגד מי: **מאתים ושלשים.** דהיינו כ"ג עשיריות שיהא כל אחד מבית דין שר על עשרה דבציר מעשרה לא אשכחן שררה: **גמ' מה הן קתני.** האי גזילות וחבלות פירושא לדיני ממונות הוא דלא תימא כל דיני ממונות במשמע ולמעוטי הלואות והודאות שהן באין על גמילות חסדים ואיכא נעילת דלת בפני לוין כדאמרינן לקמן (ג.) הלכך מעטינהו ולקמן מפרש ממאי מעטינהו: **הודאות והלואות.** שניהן על עסקי מלוה הן הודאות שבא לדון בעדי הודאה שמביא עדים שאומרים בפנינו הודה לו הלואות שבא לדון בעדי הלואה שמעידין בפנינו הלוהו והלה כופר בשתיהן וכי האי לישנא טובא איכא בהך מכילתא הודאה אחר הודאה הלואה אחר הלואה מצטרפין בפרק ג' (לקמן דף ל.) גבי עדים זוממין ד). ואית דמפרשי הודאות שמודה במקצת הלוואות שכופר הכל. וראשון עיקר דמכדי שניהן על עסקי מלוה הם כדאוקימנא טעמא לקמן משום נעילת דלת בפני לוין מאי שנא דהא קרי הלוואה והא לא קרי הלוואה הודאות וכפירות איבעי ליה למיתני: **תנא גזילות וחבלות.** לפרושא: **ונקרב בעל הבית אל האלהים.** מדכתב בפרשה אלהים ג' זימני נפקא לן דבעינן שלשה והאי קרא כתיב בשומר חנם וזה טוענו שלא יד בפקדונו דהיינו גזילות: **מה לי חבל בממונו.** ממשמע שנאמר שלשה בחובל בממונו אף חובל בגופו בכלל הלכך בהא נמי כתיב ביה ואי לא תנא דיני ממונות הוה אמינא הנך משום דבגווייהו כתב נקט להו ולעולם הוא הדין לדיני מלוה להכי תנא דיני ממונות ותנא ומה הן דיני ממונות גזילות וחבלות למעוטי הודאות והלואות דאם כן דכולן במשמע כיון דתנא דיני ממונות נישתוק: **ולמאי.** הלכתא שייריניהו תנא לדיני מלוה למעוטינהו מאי ה): **דברי הכל.** לקמן (דף ו.) קאי דפליגי בפשרה ואשמעינן ר' אבהו דבדין כולהו מודו דבעינן ג': **מומחין.** סמוכין ונטלו רשות מנשיא לדון כדאמרינן לקמן בפירקין (דף ה.): **ומאי קסבר.** תנא דידן דמעטינהו: **אי קסבר עירוב פרשיות כתיב כאן.** דאיכא למאן דאמר בהגוזל עצים (ב"ק דף קז.) שהפרשיות הכתובות באלה המשפטים מעורבבות הן שיש מקרא כתוב בפרשה זו שאינו יכול לעמוד בה אלא מפרשה אחרת הוא כגון אשר יאמר כי הוא זה (שמות כב) דילפינן מיניה [ב"מ ה.] מודה במקצת הטענה ישבע כו' שכתב בשומר חנם לאו אשומר חנם קאי דשומרין אע"פ שלא הודו במקצת חייבין לישבע דהודאה מקצת הטענה אפרשת דאם כסף תלוה קאי (שמות כב) דהתם הוא דבעינן הודאה במקצת ואי לא מודה כלום חזקה אם טענת התובע אמת לא היה יכול זה להעיז פניו נגדו ולומר לא הלויתני הלכך אפי' שבועה לא בעי אבל בפיקדון דליכא גמילות חסדים מעיז פניו וכופר הכל ובעי שבועה והאי תנא דמתניתין אי סבירא ליה נמי דהאי אשר יאמר כי הוא זה בהלואה משתעי הרי נאמר אלהים בהאי קרא דמשמע מומחין לשון שררה ורבנות כדמתרגמינן ראה נתתיך אלהים לפרעה (שם ז) לשון רבנות וליבעי מומחין: **ואי קסבר.** דהאי קרא לאו בהלואה משתעי: **שלשה מנלן.** בהלואה הא מתלתא אלהים נפקא לן לקמן (דף ג:) ואלהים בהלואה לא כתיב: **משום דר' חנינא.** ותקנתא דרבנן הוא: **בדרישה וחקירה.** צריך לבדוק את העדים באיזה יום באיזו שעה הלוהו:

שנאמר

מסורת הש"ס

א) לקמן ו. פו., ב) [ב"ק קו.], ג) לקמן לג. יבמות קכב:, ד) [רש"ש מחק], ה) [כדל"ל מאי], ו) [חולין לה:], ז) [ועי' תוספות לקמן לג. ד"ה אחד וכו' כתבו ישוב לזה], ח) ד"ה לפניהם.

◆

תורה אור השלם

1. אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ: שמות כב ז

◆

מוסף רש"י

עירוב פרשיות כתוב כאן. פסוק שהוא מפרשה אחרת נתערב כאן, שאינו מקומו, דהאי כי הוא זה באם כסף תלוה הוה ליה למכתביה דהתם קאי, דאינו בהך פרשתא דפקדון בלא הודאה במקצת מחייב (ב"ק קז.). בדרישה. בדיקות כי האי גוונא לסיין את דבריו (יבמות קכב: ע"ש). ובחקירה. באיזה יום ובאיזה שעה (שם).